

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Milana Podhrázkého a soudců Petra Mikeše a Jitky Zavřelové v právní věci žalobce: **A. P.**, zastoupen JUDr. Janem Klaiem, advokátem se sídlem Lukavická 2012/22, Plzeň, proti žalovanému: **velitel Vzdušných sil**, se sídlem Vítězné náměstí 1500/5, Praha 6, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 9. 2019, čj. MO 266645/2019-3031, o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 13. 10. 2021, čj. 29 Ad 24/2019-212,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalovaný **je p o v i n e n** zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 4.114 Kč, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho zástupce JUDr. Jana Klaila, advokáta.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobce podal 15. 8. 2008 žádost o doplacení platu spolu s příslušenstvím veliteli vojenského útvaru 4574, Přerov (tehdejšímu správnímu orgánu I. stupně), a to za období, kdy byl určován k plnění úkolů SAR (služby pátrání a záchrany). Žádost zdůvodňoval tak, že mu byla nesprávně stanovována služební pohotovost, neboť 24hodinové směny byly formálně rozděleny na 12hodinový výkon služby a 12hodinovou služební pohotovost, za niž však byla žalobci vyplacena pouze příslušná náhrada (odměna), ačkoli z materiálního hlediska šlo o výkon služby a měl mu náležet plat, včetně všech příplatků. Služby SAR totiž mají být zajišťovány nepřetržitě a za jejich rozdělením mezi výkon služby a služební pohotovosti nestojí podle žalobce žádný rozumný důvod.

[2] Příslušné služební orgány o žádosti žalobce rozhodly postupně několikrát tak, že ji zamítly. Tato rozhodnutí následně v průběhu soudního přezkumu zrušil Krajský soud v Ostravě, naposledy rozsudkem z 10. 7. 2015, čj. 22 Ad 20/2014-69. O žádosti pak naposledy rozhodl velitel vojenského útvaru 2427 Sedlec, Vícenice u Náměště nad Oslavou (dále jen „správní orgán I. stupně“) rozhodnutím ze dne 21. 1. 2019, čj. MO 23892/2019-2427, tak, že žádosti zčásti vyhověl, žadateli přiznal odměnu za práci přesčas ve výši 137 508 Kč společně s úrokem z prodlení a ve zbylém rozsahu ji zamítl jako nedůvodnou. Ze skutečnosti, že služba SAR musí být zajišťována 24 hodin denně, nevyplývá, že se tak musí dít výlučně v režimu nepřetržitého výkonu služby. V časech, kdy byla vojákům nařízena služební pohotovost, nesměli vykonávat žádnou činnost. A tehdy, kdy došlo k aktivaci vojáka za účelem zahájení záchranné akce, byla dotyčnému veškerá činnost zaevidována jako výkon služby. Ve vztahu k nárokům uplatněným za období do 15. 8. 2005 správní orgán I. stupně uzavřel, že tyto nároky jsou navíc promlčeny.

[3] Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce odvolání, které žalovaný výše uvedeným rozhodnutím zamítl a rozhodnutí správního orgánu I. stupně potvrdil.

II. Rozsudek krajského soudu

[4] Žalobce podal proti posledně uvedenému rozhodnutí žalovaného žalobu ke Krajskému soudu v Brně, který jí v záhlaví specifikovaným rozsudkem vyhověl, napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

[5] Krajský soud poukázal na skutečnost, že podle správních orgánů byla žalobci služební pohotovost nařizována organizačními rozkazy vydávanými na období kalendářního roku, ve spojení s denními rozkazy, případně i s rozkazy ústními. Ve správním spise však nenašel žádný organizační rozkaz týkající se let 2005 a 2006, jímž by žalobci byla nařízena služební pohotovost. Konstatoval, že ani z organizačního rozkazu č. 1 ze dne 2. 1. 2008 nelze vůči žalobci dovodit, že by se tak stalo. K formálnímu nařízení služební pohotovosti tak podle krajského soudu došlo pouze organizačním rozkazem č. 1 ze dne 2. 1. 2007. Současně však krajský soud shledal, že organizace směny byla v letech 2005 až 2008 totožná (o tom ostatně nebylo mezi účastníky řízení sporu), přičemž služba v délce 24 hodin byla rozdělena na část služby (od 7 do 19 hodin) a na část pohotovosti (od 19 hodin do 7 hodin následujícího dne).

[6] Dále však bylo třeba zkoumat, zda byly naplněny také materiální podmínky pro využití institutu služební pohotovosti, a sice podmínka důležitého zájmu služby (§ 30 odst. 1 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání). Krajský soud vyložil pojem důležitý zájem služby a zároveň zdůraznil výjimečnost institutu služební pohotovosti a jeho aplikovatelnost především v neočekávaných, naléhavých situacích a jen ve zcela nezbytné míře. Důležitý zájem služby proto nemůže představovat zajištění běžného provozu bez existence mimořádných okolností. To, že zde chyběla zákonná podmínka důležitého zájmu služby, podle krajského soudu vyplývá i z toho, jak měla být vojákům služební pohotovost nařízena – prostřednictvím organizačního rozkazu velitele vojenského útvaru na celý kalendářní rok, tedy jistě ne v reakci na konkrétní výjimečné okolnosti. Krajský

pokračování

soud svou argumentaci uzavřel s tím, že služební pohotovost nebyla v posuzované věci nařízena v souladu se zákonem.

[7] I přes závěr o nezákonnosti nařízení služební pohotovosti bylo však pro určení, zda žalobci přísluší plat za výkon služby či „pouze“ odměna za služební pohotovost, nutné posoudit, jaké činnosti žalobce v rámci nařízené služební pohotovosti vykonával, tedy zda byl charakter činností během služební pohotovosti identický nebo obdobný s činnostmi nařizovanými žalobci v rámci výkonu služby. Krajský soud v této souvislosti poukázal na obsah svědeckých výpovědí provedených v průběhu správního řízení. Shrnuj, že podle některých svědků byla doba služby a doba pohotovosti co do naplně totožná a jednalo se o 24hodinovou službu. Jiní svědci sice vypověděli, že většinu času nečinili vojáci nic, přesto však i podle nich určité činnosti vykonávali (byly-li jim nařízeny). Soud tedy uzavřel, že i v době služební pohotovosti vykonávali vojáci některé činnosti jako v době služby.

[8] Současně krajský soud upozornil na to, že však není sporné, ve kterých dnech byl žalobce jako přítomen na stanovišti letecké pátrací a záchranné služby. Sporným zůstávalo, zda přítomnost žalobce na jeho stanovišti byla či nebyla srovnatelná s naplně jeho činnosti v době od 7 do 19 hodin. Krajský soud zcela nepřisvědčil žalobnímu tvrzení, v němž žalobce opodstatněnost svých nároků zakládal čistě na formálním aspektu věci a namítal, že pokud nebyly naplněny zákonné podmínky pro nařízení služební pohotovosti (chybějící konkrétní rozkazy ve vztahu k žalobci, důležitý zájem služby), nemohlo se o služební pohotovost jednat. Podle krajského soudu nebylo totiž pochyb o tom, že žalobce měl či musel mít povědomí o tom, že jeho služba činí 12 hodin a zbylých 12 hodin je vedeno a propláceno jako služební pohotovost, přičemž ovšem uvedené členění bylo dle krajského soudu „zřejmě účelové“.

[9] Krajský soud se dále zabýval tvrzením žalobce, že správní orgány uplatnily námitku promlčení části žalobcových nároků v rozporu s dobrými mravy. K tomu uvedl, že žalobci nic nebránilo, aby se proti výkladu zastávanému služebními orgány včasně bránil. Promlčení představuje obecné pravidlo, k jehož prolomení musí existovat závažné důvody. Tvrzení žalobce, že mu služební orgány úmyslně způsobily škodu, přitom soud nepovažoval za prokázané.

[10] Žalobce rovněž namítal, že správní orgány nepostupovaly správně, pokud nerozšířily posuzování jeho žádosti i na období let 2008 až 2012. V této souvislosti krajský soud konstatoval, že správní spis neobsahuje jednoznačné důkazy o tom, že žalobce svou žádost rozšířil. Za této situace tak nejsou podle soudu dány dostatečné skutkové podklady pro posouzení toho, zda žalobce skutečně svoji žádost rozšířil či nikoliv. V tomto směru krajský soud zrušil napadené rozhodnutí pro nepřezkoumatelnost s tím, že na žalovaném bude, aby se vyjádřil k žalobcem odkazovanému rozšíření žádosti.

[11] Krajský soud tedy uzavřel, že byly splněny podmínky pro uznání žalobcových platových nároků za období tří let zpětně od podání žádosti o dorovnání ušlého platu.

III. Obsah kasační stížnosti

[12] Proti rozsudku krajského soudu brojí žalovaný (stěžovatel) kasační stížností z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tj. z důvodu nesprávného posouzení právní otázky soudem.

[13] Stěžovatel předně vytýká krajskému soudu, že po něm vyžadoval důkazy služební činnosti žalobce v době nařízené služební pohotovosti, což ovšem není možné, protože voják, jemuž je nařízena právě služební pohotovost, nemůže žádnou služební činnost vykonávat. Nadto z výpovědi „*všech relevantních svědků*“ vyplynulo, že vojákům určeným do služeb LZS a SAR (a to včetně žalobce) nebyla v této době nařizována skutečně žádná služební činnost.

[14] V průběhu správního řízení bylo prokázáno, že žalobci nebyla v průběhu služební pohotovosti nařizována žádná činnost, a pokud k nějakému nařízení služební činnosti došlo, taková činnost byla zaevidována jako výkon služby, který byl žalobci proplacen. Tvrdí-li žalobce, že v době služební pohotovosti musel vykonávat nějakou činnost, je povinen prokázat, na základě jakého rozkazu či nařízení nadřízených takovou činnost vykonával. Vykonával-li nějakou činnost bez rozkazu nadřízeného, nemůže si za ni nárokovat plat ve výši odpovídající výkonu služby.

[15] Podle stěžovatele rovněž není podstatné, že se mu nepodařilo doložit rozdíl mezi obsahem činnosti vojáků určených do služeb LZS a SAR v době jejich výkonu služby a v době jejich určení do výkonu pohotovosti. Tento rozdíl však vysvětluje tak, že v rámci výkonu služby plní voják rozkazy vyplývající z potřeb kladených na výkon služby, zatímco v době služební pohotovosti je pouze připraven k aktivaci a následnému zahájení služby. Žalobce byl povinen plnit rozkazy v rámci 12hodinového výkonu služby, na který navazovala 12hodinová služební pohotovost, během které měl být připraven k aktivaci. V době služební pohotovosti žalobce vykonával výhradně činnosti spjaté s případnou aktivací; jiné činnosti mohl vykonávat výhradně v době výkonu služby. Pojem služba přitom podle stěžovatele zahrnuje pouze úsek 12 hodin vlastní služby, nikoliv následný úsek 12 hodin služební pohotovosti.

[16] Rozhodnutí krajského soudu stěžovatel vytýká také to, že při vypořádávání žalobcovy námitky, že v době služební pohotovosti vykonával tzv. předletovou přípravu, nečinil rozdíl mezi předletovou přípravou techniky a předletovou přípravou posádky vrtulníku. Zatímco předletová příprava techniky se řídí vnitřním předpisem Let-1-4 (Inženýrská letecká služba) a Směrnicí pro činnost LZS a SAR (dále jen „směrnice 2006“), předletová příprava posádky vrtulníku – výkonných letců se naopak řídí vnitřním předpisem Let-1-1 (Předpis pro létání). Stěžovatel v této souvislosti v kasační stížnosti citoval části směrnice 2006 a vnitřního předpisu Let-1-4, z nichž podle něj vyplývá, že předletová příprava v rozsahu jedné hodiny, kterou zmiňuje žalobce v žalobě, byla vykonávána pouze personálem inženýrské letecké služby (tj. techniky). V době služební pohotovosti byla v případě aktivace konána příprava techniky k opakovanému letu v rozsahu 30 minut, která byla technickému personálu zaplacená jako výkon služby. Předletová příprava výkonných letců řídicí se vnitřním předpisem Let-1-1 spočívala v rychlém seznámení se s aktuální meteorologickou situací, v upřesnění údajů pro využití

pokračování

navigačních a spojovacích systémů a v přípravě osobních pomůcek a výstroje. Příslušníci ostatních profesí (vojenští záchranáři) pak nekonali žádnou předletovou přípravu a v době služební pohotovosti pouze čekali na aktivaci a s tím související nástup do vrtulníku.

[17] Stěžovatel rovněž brojí proti tomu, že by platový nárok žalobce mohl být přiznán na základě srovnání výkonu činnosti žalobce a ostatních vojáků určených do služeb LZS a SAR s výkonem činnosti vojáků určených do služeb NATINADS, protože význam a důležitost služby NATINADS (systém protivzdušné obrany NATO vyplývající z mezinárodního závazku; později také jako NATINAMDS) na rozdíl od služeb LZS a SAR vyžaduje, aby byl určený voják udržován v režimu výkonu služby po celých 24 hodin.

[18] Závěrem stěžovatel namítl, že platové nároky by neměly být přiznávány s odkazem na novou Směrnici LZS 2019, již jsou vojáci určováni do služeb LZS a SAR v rámci 24hodinového výkonu služby. Touto novou směrnici mají totiž vojáci nově stanovené činnosti, které mají vykonávat (nepřetržité vyhodnocování meteorologické situace, studium, případně jiná činnost nařízená velitelem).

IV. Podstatný obsah vyjádření žalobce

[19] Žalobce podal ke kasační stížnosti obsáhlé vyjádření, v němž zpochybnil správnost tvrzení stěžovatele. Současně se však podstatně ohradil vůči odůvodnění rozsudku krajského soudu, a to zejména vůči jeho závěru, že žalobci byla formálně nařízena služební pohotovost.

[20] Žalobce nesouhlasí s tím, že by mu měla být nařízena služební pohotovost přílohou č. 6 organizačního rozkazu 1/2007 velitele VÚ 4574 Přerov ve spojení s týdenními rozkazy velitele 233. letky. Zdůrazňuje, že v prostředí armády není možné hovořit o „*spojování rozkazů*“ či o „*spojování smyslu rozkazů*“. V rámci armády podle něj neexistuje žádný rozkaz, jehož smysl by byl rozeznatelný teprve po jeho spojení s jiným rozkazem. Nelze podle něj připustit, aby se adresát rozkazu nejdříve musel ubezpečovat, neexistuje-li nějaký související rozkaz. Odkazuje v této souvislosti na čl. 64, třetí větu Základního řádu ozbrojených sil České republiky, podle nějž musí být rozkaz stručný a jasný. Proto podle něj není možné, aby za rozkaz uložení služební povinnosti byl považován organizační rozkaz č. 1/2007 velitele VÚ 4574 včetně jeho přílohy č. 6, neboť samotný organizační rozkaz obsahuje 29 stran textu a příloha č. 6 25 stran textu. Namítá také to, že předmětná tabulka v příloze 6 neobsahuje nic, z čeho by měl žalobce usoudit, že se jedná o rozkaz určený právě jemu, jak ovšem vyžaduje např. rozsudek NSS ze dne 27. 4. 2017, čj. 9 As 117/2016-25, č. 3572/2017 Sb. NSS. Nadto je organizační rozkaz určen velitelům a náčelníkům v podřízenosti velitele VÚ 4574 a příloha č. 6 slouží k tomu, aby mohli jednotliví velitelé a náčelníci správně započítat jednotlivé časové úseky pro účely stanovení finančního plnění. Z výše uvedeného a faktu, že služby LZS a SAR představují nepřetržité 24hodinové služby, žalobce dovozuje, že velitel VÚ 4574 vydal jednoznačný úmyslný pokyn k poškozování vojáků zařazovaných k výkonu služeb LZS a SAR.

[21] Žalobce dále rozvádí, že není možné výkon služby LZS a SAR rozdělit coby směnu na část výkonu služby a část služební pohotovosti. Dobu služby totiž nelze rozdělit na části o jiné kvalitě (jiných vlastnostech), ale pouze na celky o stejné kvalitě.

[22] Současně žalobce rozporuje výklad soudu ohledně možnosti žalobce absolvovat hodinovou přípravu před letem, neboť by to vylučovalo provedení vzletu v době služby v čase od 7:00 do 8:00. Velitelé posádek totiž mají dle čl. 6.5 Směrnice pro činnost LZS a SAR vyhodnocovat navigační situaci již před zaujetím hotovosti, tedy před nastoupením k výkonu služby před 7. ranní.

[23] Naopak žalobce poukazuje na čl. 204 předpisu Let-1-1 ve znění „*V rozkaze na létání mezi jednotlivými lety se musí určit rozvržení doby létání a doby pro předletovou přípravu umožňující minimálně 1 hodinu předletové přípravy nebo minimálně 1 hodinu a 30 minut předletové přípravy k mezinárodnímu letu.*“ Z něj vyplývá, že je to přímo sám velitel, kdo by musel posádce vrtulníku LZS nebo SAR v době služební pohotovosti umožnit přípravu v trvání nejméně jedné hodiny, což ovšem znamená, že v době služební pohotovosti nelze služby LZS a SAR – vzhledem k limitům ke vzletu 4 minuty ve dne a 10 minut v noci – zajistit. Tuto nemožnost dokládá dle žalobce také svědectví bývalého náčelníka generálního štábu Armády České republiky gen. Vlastimila Picka a situace pilotů stíhačů, kteří se dle přiložených novinového článku „*Doutnající spor. Piloti vrtulníků berou méně než stíhači*“ vyjádřili v tom smyslu, že kdyby pro ně byl stanoven v rámci služby NATINAMDS obdobný režim 12 hodin výkon služby, 12 hodin služební pohotovost, vylétí právě až po hodinové letové přípravě, jak to nařizuje režim pohotovosti.

[24] Dále se žalobce vyjadřuje k povaze výkonu služeb LZS A SAR a k činností, jež je třeba vykonávat nepřetržitě 24 hodin denně. Vzhledem k časovým limitům obou služeb je zřejmé, že tomu musela odpovídat stále stejná činnost ve dne i v noci. Rozvržení doby na výkon služby od 7:00 do 19:00 a služební pohotovosti od 19:00 do 7:00 je tedy formální. Nadto časové limity odráží především přípravu samotné techniky (vrtulníku nebo stíhacího letounu) ke vzletu, a po přijetí signálu ke vzletu není k nějaké přípravě posádky žádný prostor.

[25] Jestliže stěžovatel tvrdí, že na předletovou přípravu je čas před provedením letu, nemá pravdu, neboť čas letu je neznámý. Právě proto se provádí příprava v průběhu celých 24 hodin a v takovém rozsahu, aby posádka vrtulníku byla připravena provést let na veškerá místa v ČR, která jsou v její působnosti, což byla asi polovina rozlohy ČR pro službu SAR a Plzeňský a Karlovarský kraj a Praha pro službu LZS.

[26] Žalobce poukazuje také na skutečnost, že v rámci výkonu služby a služební pohotovosti podléhají vojáci odlišnému velení. Pokud by byla žalobci skutečně nařízena služební pohotovost, nevztahovala by se na něj Směrnice LZS/SAR, protože by mu ani nemohl vydat pokyn ke vzletu službu konající lékař nebo středisko RCC (Záchrané koordinační středisko; jako je tomu v případě výkonu služby). Jediný, kdo by tak mohl učinit, by byl kmenový velitel, ovšem až po přinejmenším hodinové vzletové přípravě. Určit najisto, zda a kdy vojáci konali pouhou služební pohotovostí, je dle žalobce zásadní i proto, že je zde také rovina trestněprávní odpovědnosti.

pokračování

[27] Podle mínění žalobce je tedy nezbytné, aby zdejší soud jednoznačně určil jeden konkrétní rozkaz nadřízeného velitele, jímž případně byla žalobci nařízena služební pohotovost. Teprve pak bude možné se zabývat otázkou zákonnosti nařízení služební pohotovosti.

[28] Žalobce připomíná, že je jisté, že služby LZS a SAR musí být zabezpečeny 24 hodin denně, 7 dní v týdnu. Za tímto účelem proto musí být vždy určeny posádky vrtulníku a pozemní technický personál. Přitom také není sporu mezi žalobcem a stěžovatelem, že posádky vrtulníků LZS a SAR požadované lety vždy provedly, provedly je na základě pokynů službukonajícího lékaře (LZS) nebo na pokyn střediska RCC Praha (SAR) a že jednotlivé lety byly vždy vykonány v časových limitech daných pro jednotlivé služby. Tím je také dáno, že je posádky provedly po náležité přípravě, která je obsahem služby LZS a SAR v průběhu celých 24 hodin. Všichni vojáci zařazovaní do služeb LZS a SAR jsou podle žalobce profesionálové, kteří si uvědomují náročnost a odpovědnost vykonávané práce. Žalobce vždy věděl, že se jedná o nepřetržitou 24hodinovou službu, jen formálně vykázanou (nikoli nařízenou) jako pohotovost.

V. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[29] Kasační stížnost není důvodná.

[30] Podstatou nyní projednávané věci je posouzení zákonnosti způsobu, jakým byly od roku 1998 do roku 2008 zabezpečovány služby LZS (případně SAR) v rámci 233. vrtulníkové letky na letišti Plzeň-Líně, a s tím související oprávněnosti uplatněných platových nároků vojáků zařazovaných do uvedených služeb.

[31] Na úvod soud poznamenává, že žalobce je toliko jedním z několika desítek vojáků sloužících v rozhodném období u označené letky, kteří se před správními soudy domáhají doplacení platu za doby služební pohotovosti v souvislosti s výkonem služeb LZS či LZPS, resp. SAR. O řadě kasačních stížností podaných v těchto více či méně podobných věcech již Nejvyšší správní soud rozhodl – prvními z těchto rozhodnutí jsou rozsudky prvního senátu NSS ze dne 16. 12. 2021, čj. 1 As 247/2021-40, č. 4303/2022 Sb. NSS; a čj. 1 As 246/2021-39. Po těchto rozhodnutích následovala řada dalších, například lze uvést rozsudky ze dne 6. 1. 2022, čj. 1 As 299/2021-36; ze dne 19. 1. 2022, čj. 4 As 315/2021-30; ze dne 9. 2. 2022, čj. 5 As 235/2021-33; ze dne 24. 2. 2022, čj. 2 As 315/2021-34; ze dne 8. 4. 2022, čj. 5 As 379/2021-28; či ze dne 26. 8. 2022, čj. 5 As 304/2021-33 a čj. 5 As 381/2021-33.

[32] Ve všech výše citovaných rozhodnutích se Nejvyšší správní soud zabýval povahou služeb LZS/SAR vykonávaných v režimu 24hodinových služeb, rozdělených na 12 hodin výkonu služby, na kterých navazovalo 12 hodin služební pohotovosti. Takto popsany režim ostatně ani nebyl mezi stranami sporný; spornou byla otázka povahy služební pohotovosti, resp. otázka, zda žalobce z materiálního hlediska i v době označené jako služební pohotovost nevykonával službu.

[33] Institut služební pohotovosti je upraven v § 30 zákona o vojácích z povolání, podle jehož odstavce 1 (v době, do níž spadají uplatněné nároky) platilo, že „*vyžaduje-li to důležitý*

zájem služby, může nadřízený nařídít vojákovi služební pohotovost“. Podle odstavce 2 téhož ustanovení se služební pohotovostí rozumí „*přítomnost vojáka ve vojenských objektech nebo na jiných místech, která určí nadřízený, a to mimo dobu služby“.*

[34] Krajský soud vycházel v přezkoumávaném rozsudku z předpokladu, že pro posouzení oprávněnosti nároku žalobce na doplacení ušlého platu je nezbytné posoudit především tři okruhy otázek: (1) zda existuje rozkaz, jímž byla žalobci služební pohotovost nařízena; (2) zda byl dán důležitý zájem služby pro nařízení služební pohotovosti (první dvě podmínky tvoří formální aspekt věci, tj. zda byla pohotovost nařízena v souladu se zákonem) a (3) jakou činnost žalobce v době označené jako služební pohotovost fakticky vykonával (materiální aspekt).

[35] Obdobného schématu se bude držet i Nejvyšší správní soud, přičemž bude-li se zabývat otázkou existence rozkazů, jimiž měla být žalobci nařízena služební pohotovost, bude tak činit ve vztahu k období od srpna 2005 do roku 2008. Nároky za dřívější období označily služební orgány za promlčené, čemuž přisvědčil i krajský soud, který neshledal, že by námitka promlčení ze strany služebních orgánů byla uplatněna v rozporu s dobrými mravy [část V.b) rozsudku krajského soudu]. Vzhledem k tomu, že se k otázce promlčení nevztahuje žádná kasační námitka, je Nejvyšší správní soud v nyní posuzované věci povinen vycházet z uvedených závěrů krajského soudu. V řízení o nynější kasační stížnosti jsou tedy předmětem posouzení toliko nároky za období tří let před podáním žádosti.

[36] Pokud jde o otázku formálního nařízení služební pohotovosti [okruh otázek (1)], krajský soud se jí v napadeném rozsudku zabýval velmi podrobně [část V.a) rozsudku], přičemž dovodil, že spisový materiál neobsahuje podklady, z nichž by vyplývalo, že žalobci byla v letech 2005, 2006 a 2008 nařízena služební pohotovost. Formálně byla nařízena žalobci služební pohotovost podle krajského soudu pouze v roce 2007.

[37] Shodně jako již kasační soud vyslovil i v rozsudku v obdobné věci ze dne 20. 10. 2022, čj. 8 As 364/2021-69 (od něhož není důvod se odchýlovat a na který lze v podrobnostech odkázat), z žádného z rozkazů (v podobě, v jaké jsou ve spisu), a tedy ani z rozkazu z roku 2007 nelze dovodit nařízení služební pohotovosti přímo žalobci. Jedná se totiž o obecné dokumenty, které nestanoví žádné povinnosti konkrétním vojákům sloužícím směny LZS a SAR. Lze tedy shrnout, že k části sporného období (roky 2005 a 2006) organizační rozkazy ve spise zcela chybí. Rozkazy z let 2007 a 2008 obsahují více či méně kusé informace o služební pohotovosti, z žádného z nich však nelze dovodit její nařízení přímo ve vztahu k žalobci. Jak již bylo konstatováno, jedná se o obecné dokumenty, které nestanoví žádné povinnosti konkrétním vojákům sloužícím směny LZS a SAR. Nejvyšší správní soud zde souhlasí s žalobcem, že předpokladem prokázání formálního nařízení služební pohotovosti je existence „personálního“ rozkazu jmenovitě ve vztahu k dotčenému vojákovi – k žalobci, a to i s uvedením data, času a popřípadě místa, kde bude držet pohotovost. Těmto požadavkům nemohou výše zmíněné organizační rozkazy z let 2007 a 2008 dostát (obdobně např. rozsudek NSS ze dne 20. 1. 2022, čj. 4 As 407/2021-50). Nařízení služební pohotovosti neprokazují ani další stěžovatelem uváděné dokumenty, a to směrnice 2006 či předpis Let-1-1. Jedná se o dokumenty organizačního charakteru nestanovující povinnosti konkrétním osobám.

pokračování

[38] V kasační stížnosti stěžovatel svou argumentaci o nařízení služební pohotovosti (zejména z hlediska požadavků na výkon předletové přípravy) nově opírá i o letový předpis Let-1-4 (Inženýrská letecká služba), z něhož také cituje. Má-li však stěžovatel za to, že obsah tohoto předpisu mohl zásadním způsobem ovlivnit rozhodování v této věci (zejména pak v otázce nařizování služební pohotovosti a provádění úkonů předletové přípravy, které se v době služby a služební pohotovosti mají lišit), měl se tímto předpisem v návaznosti na nastolené sporné otázky zabývat již ve správním řízení a taktéž jej učinit součástí správního spisu jako podklad rozhodnutí. Stěžovatel tak neučinil a ani v řízení o žalobě jej nepředložil a ve své argumentaci proti žalobním námitkám jej neuplatnil. Ostatně tento předpis, na který stěžovatel nyní nově odkazuje v kasační stížnosti, nepředložil ani v řízení u Nejvyššího správního soudu. Nutno tak považovat argumentační linii kasační stížnosti, jež má vyplývat ze zmíněného letového předpisu, za skutkové novoty ve smyslu § 109 odst. 5 s. ř. s., k nimž Nejvyšší správní soud nemůže přihlížet (viz již citovaný rozsudek čj. 4 As 407/2021-50).

[39] Nejvyšší správní soud tak pouze dodává, že (nehledě na nemožnost se uvedenými tvrzeními ve vztahu k předpisu Let-1-4 zabývat) považuje v nynější věci obsah činností prováděných v rámci předletové přípravy za podružný a pro posouzení nároku na doplacení služebního platu z důvodů dále vyložených za nepodstatný. Podklady shromážděné správními orgány v souzeném případě totiž neskýtají oporu pro závěr, že žalobci byla formálně na části směn SAR a LZS v době od 19 do 7 hodin následujícího dne nařízena služební pohotovost. Námitka stěžovatele ohledně otázky nařízení služební pohotovosti je proto nedůvodná.

[40] Pro úplnost Nejvyšší správní soud (stejně jako v již zmiňovaných rozsudcích čj. 1 As 247/2021-40 a čj. 5 As 381/2021-33) doplňuje, že i když stěžovatel žalobci vytýká neprokázání oprávněnosti nároku na doplacení ušlého platu, ve vztahu k nařizování služební pohotovosti to byly právě služební orgány, které tížilo důkazní břemeno. Žalobce může jen stěží prokazovat negativní skutečnost (že mu nebyla pohotovost nařízena). Služební orgány přitom nebyly schopny ani za dobu více než 13 let od zahájení řízení snést důkazy, z nichž by nařízení služební pohotovosti vyplývalo. Za těchto okolností Nejvyšší správní soud shrnuje, že žalobci nebyla služební pohotovost v souvislosti s výkonem služeb SAR řádně nařízena.

[41] Navzdory právě uvedenému je však Nejvyšší správní soud přesvědčen, že zjištěné nedostatky spočívající v neexistenci bezvadných rozkazů o nařízení služební pohotovosti ještě samy o sobě nesvědčí o oprávněnosti nároku žalobce. Nejvyšší správní soud nemíní potřebu existence formálních podkladů bagatelizovat. Z obsahu správního spisu a ostatně i z jednotlivých podání žalobce v průběhu soudního řízení (ať již ze samotné žaloby či kupříkladu vyjádření ke kasační stížnosti) je však patrné, že žalobce si byl rozdělení směny na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti dobře vědom. Zda byl takový postup v souladu se zákonem a zda se nejednalo o rozdělení výlučně účelové, je pak otázkou, již se bude Nejvyšší správní soud v tomto rozsudku dále zabývat. Není ovšem pochyb o tom, že i když z formálního hlediska nebyla služební pohotovost řádně nařízena, žalobce měl povědomost o tom, že vykonává 24hodinové směny, z nichž doba od 19 do 7 hodin je mu vykazována jako služební pohotovost. Od toho se odvíjela i odlišná výše finanční odměny než v době výkonu „standardní“ služby (tj. od 7 do 19 hodin). Pokud by

tedy existoval důležitý zájem služby pro nařízení pohotovosti (byť z formálního hlediska řádně nařízena nebyla) a současně by vojáci v určeném období fakticky drželi pohotovost (aniž by pravidelně vykonávali činnosti, které jsou náplní služby LZS a SAR), nemohl by být nárok na doplacení ušlého platu oprávněný.

[42] S ohledem na tuto skutečnost se Nejvyšší správní soud dále zabýval podmínkou pro nařízení pohotovosti vyplývající z § 30 zákona o vojácích z povolání, již je existence důležitého zájmu služby. Krajský soud se této otázce věnoval pouze ve vztahu k roku 2007, přičemž shledal, že tento důležitý zájem služby zde v roce 2007 nebyl. Tento závěr přitom stěžovatel v kasační stížnosti nenapadá. Kasační soud však považuje za potřebné se vyjádřit k této problematice i v návaznosti na zbylé roky 2005, 2006 a 2008 právě proto, že z napadeného rozsudku plyne, že za období tří let před podáním žádosti mohou být nároky žalobce na doplacení služebního platu oprávněné, což stěžovatel rozporuje.

[43] Jak již uvedl krajský soud, služební pohotovost představuje výjimečný institut, který obvykle nastupuje v případě nutnosti pokrytí nahodilých, a ne zcela předvídatelných událostí, a to ať již kupříkladu v důsledku náhlé zdravotní indispozice vojáka, či jakékoliv z vnějších příčin, která vyústí v nutnost povolání většího množství vojáků, než je obvyklé. Tento institut je možné užívat pouze v nezbytně nutné míře, a nikoliv k pokrytí pravidelné činnosti, jejíž výkon je nezbytně trvale zajistit. Důležitý zájem služby proto nelze spatřovat v nutnosti zajištění běžné náplně služby, a to ani v případě dlouhodobého nedostatku personálu (srov. rozsudek NSS ze dne 26. 9. 2012, čj. 6 Ads 151/2011-126, č. 2823/2013 Sb. NSS). Právě o takovou situaci se přitom zjevně zčásti jednalo v nyní posuzované věci (viz např. výpovědi Ing. M. P. či Ing. J. H. shrnuté v bodě [51] tohoto rozsudku).

[44] Služební pohotovost nebyla užívána v reakci na mimořádné události, nýbrž jako běžný prostředek zajištění chodu letky, o čemž svědčí i skutečnost, že byla plánována na rok dopředu, pro účely pokrytí části všech směn LZS a SAR. Je tedy zjevné, že v posuzované věci nebyl dán důležitý zájem služby, jak vyplývá z § 30 odst. 1 zákona o vojácích z povolání. Nelze tedy než uzavřít, že důležitý zájem služby nebyl dán nejenom v roce 2007 (což správně dovodil krajský soud), ale ani v letech 2005, 2006 a 2008.

[45] Nejvyšší správní soud se tudíž dále zabýval posouzením závěrů krajského soudu, jež se vztahovaly k faktické náplni činnosti žalobce v jednotlivých částech jím vykonávané 24hodinové služby, zejména pak v době od 19 do 7 hodin následujícího dne, tj. v době označené jako služební pohotovost. Jak také správně krajský soud dovodil, uvedené bylo dalším nezbytným předpokladem pro posouzení oprávněnosti nároku žalobce. Krajský soud tudíž nepochybil, pokud se zabýval posouzením materiální stránky věci a vyjasňoval, zda lze odlišit činnosti vykonávané v době služby a v době tzv. služební pohotovosti. Jak již totiž Nejvyšší správní soud výše uvedl, nenaplnění formální stránky nařízení služební pohotovosti ještě samo o sobě neznamená, že žalobce nevykonával činnosti, které lze podřadit pod služební pohotovost (obdobně viz již zmiňovaný rozsudek čj. 4 As 407/2021-50).

[46] Ve správním spise je obsažena řada svědeckých výpovědí, které nejsou zcela bezrozporné. Někteří svědci uváděli, že mezi dobou výkonu služby a služební pohotovostí

pokračování

nebyl žádný rozdíl (zejména Ing. M. P., Ing. J. H.), jiní pak tvrdili, že vojáci v době od 19 do 7 hodin následujícího dne drželi pouze pohotovost a mohli odpočívat či se seznamovat s úkoly pro další období (viz výpověď Ing. J. J. či Ing. M. K.). V zásadě ze všech výpovědí nicméně vyplývá (na což ostatně upozornil i krajský soud), že určitou činnost vojáci i v době od 19 do 7 hodin vykonávali, a to ať se již jednalo toliko o lety na záchranu lidského života a lety k pátrání či o předletovou a poletovou přípravu nebo dokonce o další činnosti, jako je výcvik, lety na udržení a obnovení rozlétanosti apod.

[47] Podle Nejvyššího správního soudu tedy lze mít za prokázané, že vojákům, kteří formálně vykonávali službu LZS a SAR v režimu služební pohotovosti, byla v jejím průběhu nařizována minimálně činnost představující právě hlavní náplň uvedených služeb (tj. lety za účelem záchrany života či pátrání). To ostatně vyplývá již z podstaty věci, neboť režim 12/12 sloužil právě k zabezpečení služeb LZS a SAR, které je nezbytné vykonávat nepřetržitě. V daném případě se přitom nejednalo o situaci, kdy by i v nočních hodinách (v době od 19 do 7 hodin) někteří vojáci vykonávali „standardní službu“ LZS a SAR a jiní byli připraveni v režimu služební pohotovosti pro případ nutnosti povolání dalších vojáků do služby, např. jako posil či náhrady v důsledku náhlé indispozice pravidelného člena posádky. Vojáci, kteří se měli nacházet v režimu služební pohotovosti, totiž toho času představovali jediné členy letky připravené k provádění úkolů služeb LZS a SAR. Tímto způsobem pak velitelství letky plánovaně zajišťovalo její provoz v průběhu celého roku na základě výše zmiňovaných organizačních rozkazů.

[48] Nejvyšší správní soud tedy shodně s krajským soudem nemá pochyb o tom, že rozdělení směn LZS a SAR bylo výlučně formální a účelové, zřejmě vedené snahou o finanční úsporu či v důsledku dlouhodobé personální poddimenzovanosti letky, jak to ostatně vyplývá i ze svědeckých výpovědí. Nejvyšší správní soud nemůže vyloučit, že vojáci určení do služeb LZS a SAR podstatnou část doby označené jako služební pohotovost žádné faktické úkoly nevykonávali a že se kupříkladu mohli věnovat i odpočinku, jak namítá stěžovatel. To však nic nemění na skutečnosti, že to byli pouze a výlučně oni, kdo musel být stále připraven vykonávat činnost, která je náplní služby LZS a SAR, stejně jako v době od 7 do 19 hodin. Přitom doba ke vzletu vrtulníku činila čtyři minuty přes den a deset minut v noci pro vrtulník LZS, deset minut v jakoukoliv dobu pak pro vrtulník SAR.

[49] Ačkoliv správní spis neobsahuje podrobné informace o náplni služeb LZS či SAR, přinejmenším z něj vyplývá, že jejich specifičnost spočívá v neustálé připravenosti ke vzletu vrtulníku, přestože k němu fakticky nemusí dojít. V době od 7 do 19 hodin byli přitom vojáci zařazení do služby LZS a SAR finančně ohodnoceni za výkon služby, a to bez ohledu na to, jakou činnost (a zda vůbec nějakou) fakticky vykonávali. Stěžovatel přitom nepředestřel žádné relevantní argumenty, pro něž by mělo být na dobu od 19 do 7 hodin nahlíženo jinak. Sám uvádí, že vojáci museli být připraveni ke vzletu vrtulníku (přičemž se na ně vztahovaly časové limity 4 minuty, resp. 10 minut). I uvedené svědčí ve prospěch závěru, že pro rozdělení směn neexistoval žádný legitimní důvod a ze strany služebně nadřízených orgánů se jednalo o snahu o obcházení zákona (krácení žalobce na jeho platových nárocích), která nemůže požívat právní ochrany.

[50] Jestliže stěžovatel tvrdí, že po něm krajský soud vyžadoval prokázání negativní skutečnosti, patrně zde odkazuje na bod 69, třetí odrážku rozhodnutí krajského soudu *in fine*. Tím však stěžovatel vytrhnul argumentaci krajského soudu z celkového kontextu odůvodnění. Rozhodnutí krajského soudu totiž nestojí na faktu, že by se stěžovateli (žalovanému) nepodařilo prokázat, že vojáci nevykonávali v době služební pohotovosti žádnou činnost, jak již bylo uvedeno výše. Z rozhodnutí krajského soudu především plyne, že se mu od správních orgánů nedostalo přesvědčivých důkazů svědčících o tom, že služební pohotovost držená v souvislosti se službami SAR a LSZ měla podobu služební pohotovosti také materiálně, a nebyla pouze prostředkem, jak tyto služby zajistit za situace personálního a finančního nedostatku.

[51] Stejně tak Nejvyšší správní soud nepřisvědčuje stěžovatelovu argumentu, že „[z] výpovědi **všech** relevantních svědků (...) **naprosto jednoznačně** vyplývá, že vojákům určeným do služeb LZS a SAR, včetně žalobce (...), nebyla ze strany jejich nadřízených nařizována v době jejich určení do služební pohotovosti žádná činnost“. Nehledě na to, že si první a druhá věta části II. odst. 4 předložené kasační stížnosti vzájemně odporují (první větou stěžovatel tvrdí, že nelze předložit důkaz negativní skutečnosti, přitom hned vzápětí přichází s prohlášením, že se na ní shodují „všichni relevantní svědci“), neumožňuje obecnost této kasační námitky Nejvyššímu správnímu soudu její důvodnost rozumně posoudit, neboť stěžovatel neuvádí jediný konkrétní příklad toho, o jaké svědecké výpovědi se má jednat. Z obsahu správního spisu totiž vysvítají zřejmé rozpory mezi výpověďmi svědků.

- a. Například svědek Ing. M. P. (u letky LZS a SAR od r. 1998, od r. 2005 velitel letky) na otázku „Dostal jste do roku 2005 rozkaz od svého velitele, že jako pilot jste určen do služební pohotovosti? Určil jste vy někoho osobně po roku 2005 do služební pohotovosti?“ odpověděl „Tento rozkaz jsem neobdržel, a to ani ústně. Osobně jsem rozkaz o určení do služební pohotovosti žádnému vojáku nevydával. VZP byli určeni do 24hodinové služby. Služba LZS a SAR byla formálně rozdělena na službu 12/12. **Činnost vojáka v rámci 24hodinové služby byla stále stejná. Stále zde byla pohotovost ke vzletu (doba vzletu se neměnila, příprava letu byla pořád stejná).**“
- b. Také svědek Ing. J. H. (od založení letky kapitán vrtulníku) na otázku „Jak byla určena služební pohotovost, jakou formou?“ „Nevím, zda písemnou formou, systém 12 hodin výkon služby a 12 hodin služební pohotovosti byl nastaven při založení útvaru. Netuším, kým bylo toto rozděleno. Rozdělovník služeb byl uveřejněn na nástěnce, kde se operativně prováděly změny. Každý věděl, že pokud přijde v 7 hodin ráno do služby, tak tam bude 24 hodin. **Mezi službou a služební pohotovostí nebyl rozdíl.** Na začátku to nikdo nevnímal, od počátku ke službám přibyl další výcvik a lidé trávili v práci 250 i 300 hodin v měsíci. Příslušníci útvaru se postupem doby začali více zajímat, za jakých podmínek slouží. Jedním z impulsů byl nesoulad ve službě létajícího a zdravotnického personálu. Zdravotnický personál byl jiného útvaru a měl započteno celých 24 hodin jako výkon služby při stejném typu služby. Tento nesouladu v průběhu času gradoval, viz např. i systém NATINADS.“

[52] Je tedy zřejmé, že nikoli všichni svědci měli za to, že výkon služební pohotovosti představoval služební pohotovost i po materiální stránce. Jestliže tedy stěžovatel uvedl, že

pokračování

„*všichni relevantní svědci*“ tvrdí pravý opak, měl uvést, které svědky považuje za relevantní (a které nikoli), z jakých důvodů a o jaké části jejich výpovědí svá tvrzení opírá. V opačném případě nemůže Nejvyšší správní soud jeho námitce přisvědčit.

[53] Nejvyšší správní soud nepřisvědčuje ani dalšímu okruhu stěžovatelových argumentů spočívajících v tom, že by pro přiznání platových nároků žalobce nemělo být podstatné, že se stěžovateli v pozici správního orgánu nepodařilo doložit rozdíl mezi obsahem činnosti vojáků určovaných do služeb LZS a SAR v době jejich výkonu služby a v době jejich určení do výkonu služební pohotovosti. Jak již bylo uvedeno výše, mimo jiné právě tento rozdíl vytváří materiální podmínku pro nařízení služební pohotovosti dle § 30 zákona o vojácích z povolání.

[54] Co se týče dle stěžovatele nepřipadného srovnání výkonu činnosti žalobce a ostatních vojáků určovaných do služeb LZS a SAR s výkonem činnosti vojáků určovaných do služeb NATINADS (NATINAMDS), stěžovatel ve své kasační stížnosti nijak nespecifikuje, v čem přesně má spočívat odlišný „význam a důležitost služby NATINADS vyplývající z mezinárodního závazku“, který by odůvodňoval její odlišný režim. Samotný fakt, že plyne z mezinárodního závazku České republiky, pro toto odlišení nestačí. Vzhledem k tomu, že toto odlišení dále nevyplynulo ani z obsahu spisu správních orgánů, ani z obsahu spisu krajského soudu, nemůže se soud touto námitkou vzhledem k její obecnosti více zabývat. Nadto se Nejvyšší správní soud v této souvislosti ztotožňuje s bodem 70 rozhodnutí krajského soudu, který se s obdobnou argumentací stěžovatele vypořádal dostatečně.

[55] Nejvyšší správní soud stěžovateli nepřitakává ani v tom, že by za rozhodnou pro závěr o důvodnosti žalobcových nároků považoval krajský soud Směrnici LZS 2019, již je nyní nově zaveden nepřetržitý výkon služby LZS a SAR. Krajský soud sice v napadeném rozsudku na tuto směrnici poukázal (viz jeho body 65 a 66), současně však zdůraznil, že si je zcela vědom zásady vyplývající z § 75 odst. 1 s. ř. s., podle níž při přezkumu žalobou napadeného rozhodnutí vychází ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování služebních orgánů. Zmínku o Směrnici LZS 2019, přijaté až poté, co stěžovatel vydal napadené rozhodnutí, tak krajský soud použil pouze jako jeden z podpůrných argumentů pro závěry, k nimž ohledně žalobou uplatněných nároků na základě zjištěného skutkového stavu věci dospěl.

[56] Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že žalobci, jakožto vojáku vykonávajícímu služby SAR nebyla v rozhodném období formálně nařízena služební pohotovost a pro takový postup nebyla splněna ani podmínka existence důležitého zájmu služby (či taková skutečnost minimálně neplyne ze spisu a ani ji nikdo netvrdil). V neposlední řadě Nejvyšší správní soud zjistil, že v době označené jako služební pohotovost vykonávali vojáci (a tedy i žalobce) tutéž činnost, která je náplní činnosti LZS a SAR, a to zcela pravidelně. Z materiálního hlediska tedy žalobce vykonával 24hodinové služby, za které mu náleží příslušný plat, včetně případných dalších příplatků.

VI. Závěr a náklady řízení

[57] Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji podle § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. zamítl.

[58] Z dosud shromážděného materiálu jednoznačně plyne oprávněnost nároku žalobce na doplacení ušlého platu za období tří let před podáním žádosti, včetně případných dalších příplatků. Při novém posouzení věci tedy stěžovatel tyto nároky vyčíslí a současně se bude v souladu se závazným právním názorem vyjádřeným v bodě 83 napadeného rozsudku krajského soudu v dalším řízení zabývat i případným rozšířením nároků žalobce.

[59] Výrok o nákladech řízení vychází z § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl v řízení úspěch, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalobce byl ve věci úspěšný; v souvislosti s řízením o kasační stížnosti mu vznikly náklady spojené se zastoupením advokátem, který učinil v řízení jeden úkon právní služby (vyjádření ke kasační stížnosti), za který mu náleží odměna ve výši 3 100 Kč [§ 11 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 9 odst. 4 písm. d) a § 7 bodem 5. vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)], která se zvyšuje o 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Celkem tedy za jeden úkon právní služby připadá částka 3 400 Kč, zvýšená o DPH v sazbě 21 % na částku 4 114 Kč. Tuto částku je stěžovatel povinen zaplatit žalobci do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho zástupce.

P o u č e n í: Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 26. října 2022

Milan Podhrázký
předseda senátu